

Аяғоз

жаңалықтары

ГАЗЕТ 1930 ЖЫЛДЫҢ
4 ҚАЗАНЫНАН БАСТАП
ШЫҒА БАСТАДЫ

№ 37 (11034)

12 qyrkúnek 2026 jyl

E-mail: ayagoz.zhanalyktary@gmail.com

ПРЕЗИДЕНТ ҚАРЖЫ НАРЫҒЫН РЕТТЕУ ЖӘНЕ ДАМУ АГЕНТТІГІНІҢ ТӨРАҒАСЫ МӘДИНА ӘБІЛҚАСЫМОВАНЫ ҚАБЫЛДАДЫ

Мемлекет басшысы қаржы нарығын реттеу мен дамытудың биылғы 8 айдағы нәтижелері және алдағы кезеңге арналған міндеттер туралы есепті тыңдады.

Қасым-Жомарт Тоқаевқа банктер туралы жаңа заңды іске асыру аясында заңға тәуелді актілер базасы толығымен жаңарғаны, 80 нормативтік-құқықтық акті қабылданғаны жөнінде баяндалды. Банкердің активтері 75,6 триллион теңгеге дейін (6,9 пайызға) ұлғайған, капиталдың жеткіліктілігі 20,7 пайызды құрайды.

Агенттік қадағалау қызметі шеңберінде 8 айда қаржы секторы субъектілеріне 279 инспекторлық тексеру жүргізген. 190 қадағалау шарасы қолданылып, 465 миллион теңге сомасында айыппұл салынған. Микроқаржыландыру және коллекторлық агенттіктер нарығында жұмыс істейтін 13 субь-

екті лицензиясынан айырылды, ал алтауының лицензиясы уақытша тоқтатылып, 4 коллекторлық агенттік тізілімнен шығарылды.

Президентке халықтың шамадан тыс кредит алуын азайту және экономиканы қаржыландыруды кеңейту шаралары жөнінде мәлімет берілді. Бизнеске арналған кредиттер 3,5 пайызға ұлғайып, 16 триллион теңгеге жетті. Кәсіпкерлікке жаңадан берілген кредит көлемі жыл басынан бері 19,1 пайызға өсіп, 12,5 триллион теңгені құрады. Реттеу шараларының нәтижесінде 7 ай ішінде тұтынушылық несиенің өсімі 4,6 пайызға дейін баяулады. Биыл шілде айынан бастап мерзімі кешіктірілген берешекті ұжымдық реттеудің Finkelisim.kz платформасы іске қосылды. Жыл соңына дейін азаматтардың арыз-шағымдарын қарау үшін Бірыңғай

қаржы омбудсмені кеңсесі жұмыс істей бастайды.

Мәдина Әбілқасымова Мемлекет басшысына Капитал нарығы мен сақтандыру нарығын дамытудың 2030 жылға дейінгі бағдарламасын, сондай-ақ «Капитал нарығы туралы» және «Сақтандыру нарығы туралы» жаңа заң жобаларын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларының орындалу барысы жайында есеп берді.

Бұдан бөлек, қаржы секторын цифрландыру және оған жасанды интеллектті енгізу туралы ақпарат ұсынылды. Агенттік жасанды интеллект технологиясына негізделген FinAI бірыңғай қадағалау платформасын құрған. Жыл соңына дейін Қаржы нарығына жасанды интеллектті енгізу стратегиясы әзірленеді. Құжатта ақпараттық қауіпсіздік пен деректерді қорғаудың бірыңғай тәсіл-

дері қарастырылады.

Кездесу қорытындысы бойынша Қасым-Жомарт Тоқаев қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету, қаржы саласында жасанды интеллектті кеңінен пайдалану,

экономиканың нақты секторларын кредиттеуді арттыру, сондай-ақ капитал мен сақтандыру нарығын одан әрі дамыту жөнінде бірқатар тапсырма берді.

Ақорда

Облыс әкімі Берік Уәлидің төрағалығымен инвестиция тарту жөніндегі өңірлік үйлестіру кеңесінің кезекті отырысы өтті.

Жиында Семей қаласында тәулігіне 250 тонна жемдік ұн өндіретін бидай мен арпаны қайта өңдеу зауытын, қосалқы көлік қызметі нысандары бар қойма кешенін, жүктерді қоймалау және сақтауға арналған қойма үй-жайларын, сауықтыру-санитарлық кешенін, шағын өнеркәсіптік паркі бар көлік-логистикалық орталықты, бес жұлдызды қонақ үй-мейрамхана кешенін және күндізгі стационары бар заманауи көпсалалы емхана салу жобалары қаралды.

Сондай-ақ «Семей-Павлодар» автомобиль жолының бойында жол бойы сервисі кешенін және кемпинг, Восточный кентінде жол бойындағы сервисі бар кемпинг, Семей қаласында заманауи сауықтыру кешенін салу жобалары таныстырылды.

Жаңасемей ауданында ірі қара мал өсіруге арналған мал шаруашылығы кешенін ұйымдастыру, тамшылатып суару әдісімен жүгері және кондитерлік күнбағыс

өсіру, көкөніс, майлы және бұршақ дақылдарын өсіруге арналған айналымды типтегі жаңбырлатып суару машиналары мен тамшылатып суару жүйелерін сатып алу жобалары ұсынылды. Бұдан бөлек, Бесқарағай ауданында ағаштар мен көпжылдық дақылдарды өсіруге арналған тәлімбақ салу жобасы қаралды.

Кеңес қорытындысында жал-

пы сомасы 20,6 млрд теңгені құрайтын, 600-ден астам тұрақты жұмыс орнын құруға мүмкіндік беретін 14 инвестициялық жоба мақұлданды.

Аймақ басшысы инвестициялық жобаларды жүзеге асыру кезінде инвесторларды сүйемелдеу, туындайтын мәселелерді жедел шешу және қабылданған міндеттемелердің уақытында орында-

луын қамтамасыз ету қажеттігін атап өтті.

«Бүгін қаралған инвестициялық жобалардың әрқайсысы өңір экономикасының орнықты дамуы үшін ерекше маңызға ие. Инвесторларды сапалы сүйемелдеу, туындайтын мәселелерді жедел шешу және қолайлы инвестициялық ахуалды қамтамасыз ету – қала және аудан әкімдерінің тікелей функционалдық міндеті. Инвесторлардың барлық өтініштері уақытылы қаралып, әкімшілік кедергілерге жол берілмеуі тиіс. Мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде қажетті қолдау шараларының толық көрсетілуін қамтамасыз етуі қажет. Өңірлік үйлестіру кеңесінде мақұлданған барлық инвестициялық жобалар ерекше бақылауға алынып, қабылданған шешімдердің толық әрі уақтылы орындалуы қамтамасыз етілсін», – деді Берік Уәли.

Облысқа инвестиция тарту және инвестициялық жобаларды іске асыру бағытында қарқынды жұмыс жүргізілуде. Қазіргі таңда

жалпы құны 34,6 млрд теңге болатын 14 жоба іске қосылып, 598 жаңа жұмыс орны құрылды.

Өңірде жүзеге асырылып жатқан ірі жобалардың қатарында құны 577,5 млрд теңгені құрайтын «Аяғөз-Бақты» теміржол желісінің құрылысы, «Miryildiz KZ Ltd.» компаниясының 255 млрд теңгелік алтын өндіру фабрикасы, құны 560,5 млрд теңге болатын «Айдарлы» тау-кен байыту комбинаты, сондай-ақ Мақаншы ауданындағы «АА Агро Семей» ЖШС-нің 48,5 млрд теңгелік АІ-агроэкожүйесін құру жобасы бар. Бұдан бөлек, «Eurasia AgroSemeу» ЖШС жалпы құны 7,7 млрд теңгені құрайтын ет өңдеу кешенінің құрылысын жоспарлап отыр. Жоба аясында 250 жаңа жұмыс орны ашылады. Бұл жобаларды іске асыру өңірдің өндірістік және агроөнеркәсіптік әлеуетін арттыруға, жаңа кәсіпорындар ашуға және тұрғындарды тұрақты жұмыспен қамтуға мүмкіндік береді.

АБАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМІНІҢ
БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ

АЛАШ ҰЛЫ АМЕРИКА ТӨРІНДЕ ЕЛ НАМЫСЫН ҚОРҒАЙДЫ

Жақында даңқты жерлесіміз, кәсіпқой бокстың шаршы алаңында ел намысын абыроймен қорғап жүрген Мейірім Нұрсұлтанов АҚШ-тың Сан-Диего қаласында кезекті маңызды жекпе-жегін өткізеді. Қазақстандық боксшы бұл жолы WBC тұжырымы бойынша орта салмақтағы уақытша әлем чемпионы Хесус Рамоспен қолғап түйістіреді.

Кәсіпқой бокс рингінде осы уақытқа дейін жеңілістің кермек дәмін татпаған, мықты қарсыластардың өзін мойындап жүрген Мейірімнің спорттағы жетістіктері жанкүйерлерге жақсы таныс. Шаршы алаңдағы шеберлігімен, қарсы шабуылды ұтымды ұйымдастырып, дәл соққысымен ерекшеленетін жерлесіміздің әрбір жекпе-жегі отандастарының зор қызығушылығын тудырып келеді. Оның әуесқой бокста да бағындырған биіктері аз емес.

Алдағы айқасқа қарсыласы Хесус Рамос та тыңғылықты дайындалып жатқанын аңғартты. Америкалық боксшы әлеуметтік желідегі жазбасында Мейірім Нұрсұлтановтың жекпе-жек мәнерін зерттегенін айтып, қазақстандық спортшының қарсы шабуылға негізделген еуропалық бокс стиліне қарсы бірнеше тосынсый дайындағанын жеткізген.

Демек, Сан-Диегодағы кездесу қос мықтының шеберлігі мен тактикалық дайындығын сынға салатын тартысты бәсеке болғалы тұр.

Оқырман қауымның есіне сала кетсек, Мейірім Нұрсұлтанов пен Хесус Рамос 19 қыркүйекте АҚШ-тың Сан-Диего қаласында кездеседі.

Қазақстандық боксшы кәсіпқой рингте өткізген 20 жекпе-жегінің барлығында жеңіске жетіп, оның 11-ін нокаутпен аяқтағанын да назарларыңызға салып өтейін. Алдағы жекпе-жек Мейірім үшін үш жылға жуық уақытқа созылған үзілістен кейінгі алғашқы кездесу болмақ.

Ұзақ үзілістен кейін шаршы алаңға қайта оралатын жерлесіміз үшін бұл жекпе-жектің маңызы ерекше. Қарсыласының атағы мен әлемдік рейтингтегі орнына қарамастан, Мейірімнің бойындағы жігері мен кәсіби шеберлігіне ел сенеді.

Арлан мінезді, батыр болмысты боксшымыздың Америка төріндегі сыннан сүрінбей өтіп, жеңіспен оралғанын тілейміз. Алыстағы Сан-Диегода өтетін дүбірлі додада сәттілік серік болып, Мейірім Нұрсұлтановтың мерейі үстем болғай!

Жерлесімізге жеңіс тілейміз! Қазақ елінің көк байрағын биікте желбіретіп, чемпиондық белбеумен туған жерге оралуына ақ жол!

Ермек Дайырбай

КӨШПЕНДІЛЕР ОЙЫНДАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ЖЕҢІСІ – ЕЛ МЕРЕЙІ

Қазақстан құрамасы VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындарында жалпыкомандалық есепте бірінші орынға ие болды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев ұлттық құраманы айтулы жетістігімен құттықтады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанның ұлттық құрамасын VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындарында табысты өнер көрсетуімен құттықтады.

Президент спортшыларымыздың осындай жоғары нәтижеге тайсалмас табандылықтың, жанқиярлық еңбектің және мұқалмас ерік-жігердің арқасында қол жеткізгенін атап өтті. Сондай-ақ Мемлекет басшысы чемпиондар мен жүлдегерлерге, бапкерлер құрамына және спорт саласындағы барша мамандарға шынайы ризашылығын білдірді.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, мұндай ерен жетістіктер Қазақстанның ұлттық спорт түрлері дамыған ел ретіндегі халықаралық беделін одан әрі арттыра түседі. Президент спортшыларымызға алдағы уақытта да ең беделді халықаралық додаларда биік белестерді бағындырып, ел абыройын асқақтата беруіне тілектестік білдірді.

ДАУЛЫ МӘСЕЛЕ ОҢ ШЕШІМІН ТАПТЫ

VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындарындағы жалпыкомандалық есепке қатысты дау да өз шешімін тапты. Қырғызстан тарапы Қазақстан құрамасының бірінші орын алғанын ресми түрде мойындады.

Бұл туралы Қырғызстан президентінің баспасөз хатшысы Асқат Алағозов мәлімдеді. Оның айтуынша, жүлделерді қайта

КӨШПЕНДІЛЕР ОЙЫНДАРЫ ЖАЛПЫ ЕСЕПТЕ БІРІНШІ ОРЫНДАМЫЗ					
1		ҚАЗАҚСТАН	32	20	22
2		ҚЫРҒЫЗСТАН	30	35	19
3		Ресей	7	8	21
4		Монғолия	5	3	13
5		Өзбекстан	4	4	11

санау нәтижесінде Қазақстан құрамасы көш бастап, жалпыкомандалық есепте бірінші орынға шыққан.

Жалпыкомандалық есепке қатысты түсініспеушілік медальдарды есептеу барысында орын алған техникалық айырмашылықтан туындаған. Ұйымдастыру комитеті Қазақстанның үш спортшысының жүлделерін жеке-жеке есепке алу туралы шешім қабылдаған. Осыған байланысты жалпыкомандалық көрсеткіш қайта қаралып, қорытынды нәтижеде Қазақстан құрамасы көш басына шықты.

Қырғызстан президентінің баспасөз хатшысы Асқат Алағозов әлеуметтік желідегі жазба-

сында: «Қазақ бауырларымызды жеңісімен құттықтаймыз!» – деп атап өтті.

Осылайша, VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындарындағы медальдар есебіне қатысты мәселе түпкілікті шешімін тапты.

74 МЕДАЛЬ – ЕЛ СПОРТЫНЫҢ ТОЛАҒАЙ ТАБЫСЫ

Қазақстан құрамасы дүбірлі додада жоғары нәтиже көрсетіп, барлығы 74 медаль иеленді. Оның ішінде 32 алтын, 20 күміс және 22 қола медаль бар.

Бұл – ұлттық спорт түрлерінің халықаралық деңгейде қарқын-

ды дамып келе жатқанын көрсететін маңызды жетістік. Қазақ спортшыларының көшпенділер өркениетінің дәстүрлі спорт түрлерінен топ жаруы – ел мерейін үстем етіп қана қоймай, ұлттық спорттың әлемдік аренадағы беделін де биіктете түсті.

Көшпенділер ойындарындағы жеңіс – спортшылардың ғана

емес, олардың бапкерлері мен мамандарының тынымсыз еңбегінің, табандылығы мен елге деген жауапкершілігінің жемісі. Ұлттық құрама сапындағы саңлақтардың жеңісі жас ұрпаққа жігер беріп, атадан балаға жалғасқан ұлттық спорттың қадір-қасиетін арттыра түсері сөзсіз.

Ермек Тұрсынұлы

КӨШПЕНДІЛЕР ОЙЫНДАРЫ ҚАЗАҚСТАН ҚҰРАМАСЫ НӘТИЖЕСІ		
	АРМРЕСТЛИНГ	7 АЛТЫН
	БӨЙГЕ ТҮРЛЕРІ	5 АЛТЫН
	АУДАРЫСПАҚ	4 АЛТЫН
	ТОҒЫЗҚҰМАЛАҚ	4 АЛТЫН
	АРҚАН ТARTУ	3 АЛТЫН
	МАНФАЛА	2 АЛТЫН
	САДАҚ АТУ	2 АЛТЫН
	ЖАМБЫ АТУ	1 АЛТЫН
	ҚАЗАҚ КҮРЕСІ	1 АЛТЫН
	КҮШ САЛУ	1 АЛТЫН
	ТЕҢГЕ УЛУ	1 АЛТЫН
	САМБО	1 АЛТЫН
БАРЛЫҒЫ – 32 АЛТЫН МЕДАЛЬ!		

КІТАП ОҚЫҒАН ЕЛ – КЕМЕЛ ЕЛ

Қазақстанда тұңғыш рет республикалық «Кітап оқитын ұлт» кітап оқу марафоны бастау алды. Кітап оқу мәдениетін қалыптастырып, өскелең ұрпақ пен жалпы қоғам арасында тұрақты оқу дағдысын кеңінен насихаттауды көздейтін бұл ауқымды жобаға еліміздің барлық өңірінің тұрғындары қатыса алады.

Марафон 2026 жылғы қыркүйек айынан 2027 жылғы сәуірге дейін қазақ және орыс тілдеріндегі екі лигада ұйымдастырылады. Жоба аясында қатысушылар жеті бағыт бойынша бақ сынаиды.

Атап айтқанда, «Кітап оқитын мектеп» бағытына 6–10 сынып оқушылары, «Кітап оқитын колледжге» колледж студенттері, ал «Кітап оқитын университетке» жоғары оқу орындарының білім алушылары қатысады. Сонымен қатар ұстаздар мен оқытушыларға арналған «Кітап оқитын педагог», отбасыларды біріктіретін «Кітап оқитын әулет», мемлекеттік қызметшілер арасындағы «Кітап оқитын мемлекеттік қызметші»

бағыттары бар.

Ал «Кітап оқитын зияткер» бағытына жасына немесе қызмет саласына қарамастан барлық азамат қатыса алады. Бұл – кітап оқуды белгілі бір орта аясында ғана емес, жалпыұлттық мәдени құндылық ретінде орнықтыруға бағытталған мүмкіндік.

Кітап – адамның ой-өрісін кеңейтіп, танымын тереңдететін рухани қазына. Сондықтан оқуға құштар ұлт қалыптастыруға бағытталған мұндай бастаманың маңызы зор. Марафон кітапты серік еткен оқырмандардың басын қосып қана қоймай, қоғамдағы оқу мәдениетінің жаңа деңгейге көтерілуіне ықпал етпек.

Кітапсүйер қауым ұлттық марафонға қатысып, өз білімін, талғамын және кітапқа деген қызығушылығын ортаға салуға шақырылады.

Марафонға тіркелу үшін: readingnation.kz сайтына өтіңіз

Самал Серікқазиева

ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ – ҚАЙЫРЛЫ ІС

Жаңа оқу жылы қарсаңында елімізде дәстүрлі түрде ұйымдастырылатын «Мектепке жол» республикалық қайырымдылық акциясы аясында Ақтоғай жалпы орта білім беретін мектебінде игі іс жүзеге асты.

Әлеуметтік қолдауды қажет ететін оқушыларға демеушілік көрсету мақсатында «ҚазМинералз Ақтоғай» компаниясы 300 оқушыға мектепке қажетті оқу құралдары мен мектеп сөмкелерін табыстады. Әр оқушыға берілген көмек жиынтығының құны 45 мың теңгені құрап, демеушілік көмектің жалпы сомасы 13 миллион 500 мың теңгеге жетті.

Бұл – балалардың жаңа оқу жылына алаңсыз дайындалып, қажетті оқу құралдарымен толық қамтамасыз етілуіне жасалған елеулі қолдау. Әсіресе әлеуметтік жағдайы төмен отбасылар үшін мұндай қайырымдылықтың маңызы зор.

Баланың білім алуға деген ынтасын арттырып, сапалы білім алуына жағдай жасау – баршаға ортақ міндет. Осы тұрғыдан алғанда, кәсіпорын тарапынан көрсетілген бұл қолдау әлеуметтік жауапкершіліктің нақты көрінісі бола білді.

Ақтоғай жалпы орта білім беретін мектебінің әкімшілігі «ҚазМинералз Ақтоғай» компаниясына оқушыларға жасаған демеушілік көмегі мен әлеуметтік қолдауы үшін шынайы ризашылығын білдіреді.

Самал Серікқазиева

ТІЛ ЖАНАШЫРЫНА – ЕЛ АЛҒЫСЫ

Мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеріп, оның қолданыс аясын кеңейтуге үлес қосып жүрген ұстаздар еңбегі – ел құрметіне лайық. Осындай тағылымды шараның бірі Семей қаласында өтті.

2026 жылғы 4 қыркүйекте Семей қалалық мәдениет сарайында Қазақстан халқының тілдері күніне орай Абай облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының ұйымдастыруымен «Тіл – татулық туы» атты облыстық фестиваль өтті.

Тіл мәртебесін арттыруды, мемлекеттік тілді кеңінен насихаттауды және ел бірлігін нығайтуды мақсат еткен мерекелік шара Ахмет Байтұрсынұлының туған күніне орайластырылды. Фестиваль барысында ұлт ұстазының өмірі мен шығармашылығына арналған театрландырылған қойылым көрсетіліп, ғалымның баға жетпес мұрасын танытатын көрме ұйымдастырылды. Сондай-ақ өнерпаздар көпшілікке өз өнерлерін паш етті.

Фестивальдің маңызды бөлігі – мемлекет-

тік тілдің дамуына тұрақты үлес қосып жүрген тіл жанашырларын марапаттау рәсімі болды. Олардың қатарында Аягөз ауданы білім бөлімінің №1 жалпы орта білім беретін мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Аманбаева Гүлнар Оразқызы да бар.

Білімі мен білігін шәкірт тәрбиесіне арнап, ана тіліміздің абыройын асқақтатуға үлес қосып жүрген ұлағатты ұстазға Абай облысы әкімінің Алғыс хаты табысталды. Бұл марапат – Гүлнар Оразқызының ұстаздық еңбегіне берілген лайықты баға. Сондай-ақ мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеруге атсалысып жүрген барша тіл жанашырына көрсетілген құрмет.

Тіл – ұлттың жаны, татулықтың тұғыры. Ал оның болашағы үшін еңбек етіп жүрген ұстаздардың әрбір игі ісі – ел ертеңіне қосылған құнды үлес.

Самал Серікқазиева

ЖАЛҒАССЫН БЕЙБІТ ӨМІР, ЖАРҚЫН ЗАМАН

Ойраттармен болған ұлт азаттық күресте қазақ қолын басқарған аруақты ерлердің бірі, әйгілі жырау Ақтамберді Сарыұлы туралы толғау

Жоңғарлар тұтқиылдан шапқанда елді, Аруақты ер, атқа қонған Ақтамберді. Бойында Аягөздің атойлады ол, Ойнатып астындағы ақтаңкерді. Күркіреп күндей даусы жырын толғап, «Қазағым, жауға қарсы аттан», - деді. Жыраудың соңына еріп жырынды ерлер, Шандатып, қайыстыра шапқан белді. Екі жақ өкпіндеген бетпе-бет кеп, Суғарған қанмен тыныш жатқан жерді. Қазақтар алғашқыда басым болып, Желпінтер жеңіс кілтін тапқан да еді. Амал не үшінші күн дегенінде, Түсерін білмеген-ді қақпанға енді. Жау жағы жасырыпты «Жазайылын», Қалқа-ғып қалың ағаш жапқан жерді.

Жарлауыт «Жазайылды» орнатқан жер, Сол ара қазақтарды сорлатқан жер. Қалың тал көлегейлеп тұрғаннан соң, Басында байқалмаған ол жатқан жер. Қалмақтар қашқан болып, қазақ қуып, Жүйрікпен жүйткі шауып самғатқан-ды ел. Мұндайда мұрсат барма сақтануға, Шайнады тек артынан бармақтарды ер. Оғынан «Жазайылдың» оққа ұшып, Басында түк түсінбей таң қап қалды ел, Қалмақтар және жарды қалқа қылып, Қазақты қадап атып қандатқан жер. Қалдырмай оққа ұшқанды алып шығып, Көл болып көз жастары зарлап қалды ел. Атанған содан бері «Еңрекей», Ерлерді құшағына ап жатқан жер.

Ол ара«Ащысудың» арнасы аққан, Оныңдакей жерлері жарқабақтан. Ағыны қатты бірақ өзен емес, Жиналған қар сулары әрқабақтан. Көз болса кей жерінде бар да шығар, Бұрқылдап баяу ғана қайнап жатқан. Бойында осы өзеннің бір кездері, Сарбаздар елестейді жайрап жатқан. Солардың жараларын жуған кезде, Өзен суы дейді жұрт қан боп аққан. Еңіреген бабалар сонда оларды,

Күнiренiп шетiнен жерлеп жатқан. Жасырынып күн бұлтқа, ай қорғалап, Ауып түсiп жатты ерлер мiнген аттан. Шайқастардаел үшiн жанын қиған, Бабалардың ерлiгi бiзге мақтан.

Сақтансаолар осылай арандайма, Қайдан бiрақтабанда табар айла. Отыз мың қол басында Әбiлқайыр, Қайып хан мен болды онда Қабанбайда. Ақтамбердi, Бөгенбай басқалары, Бiр ауызды болса олар жан алмай ма? Амал қанша береке жетiспептi, Содан барып ұрынған жаман жайға. Жоңғарлармен соғыста сонау жылдар, Сабақ болды бұл шайқас талайларға. Орыс қанша қалмақты қолдағанмен, Бұдан кейiн тапты оған амал айла. Аса қиын сәттерде Абылайхан, Ақтамбердi, Жөнiбек, Қабанбайға. Арқа сүйеп басқа да бағыландарға, Қолдана алды сын сәтте қамалқайла.

Осылай 1718 жылжазындағы, Оқиғатарауихқа жазылған-ды. Қаншама оғыланынан айырылып,

Қайран ел күнiрендi қазыналы. От қарудан оққа ұшқан оғыландарға, Белгiсiз қанша көрлер қазылғаны. Осындай көк бөрінің ұрпағының, Жарасы көпке дейiн жазылмады. Өтiптi содан берi қаншама жыл, Орыны оңай емес табылмағы. Бүгiнде мүрде тегiс жер боп кеткен, Еңiрекей жерінің маңындағы. Ал оған бiр ескерткiш орнатқан жөн, Ұрпаққа үлгi болар танымдағы. Ол ендi бабаларға құрмет қой, Тәуелсiз елiмiздiң таңындағы!

Арада бес жыл уақыт өткенiнде, Көк өзек 1723-тiңкөктемiнде. Қалмақтар қайта шапты қазақ жерiн, Құйылып қалың қолмен төңкерiле. Сол жылы ақсөңке жұт болған едi, Белгiлi жұртқа ауырлық еткенi де. Көктемнiң бiрде киiз, бiрде мүйiз, Ерекше болды ызғарлы өкпегi де. Баршаға мұндай кезде белгiлi жай, Мал-жанның күйiсi әбден кеткенi де. Дегенмен қайсар халық қаһарланып, Мiнген-дi буырқанып кектерiне. Солардың тобын бастап Ақтамбердi, Тарих куә атойлап өткенiне. Мiне осындай береке бiрлiкпенен, Бөктерiлiп кетпедi ел бөктергiде.

Қарапқалай ондайда ер тұра алады, Ұрандап, әр қиырдан құралады. Жөңкіле шапқан жаудың бетi жаман, Белгiсiз қаншаұстап тұра алары. Айқасты қайран ерлер аянбастан, Сайма-сай болмасада құралы әлi. Мұндайда босқан халық байыз тауып, Бiр сәтке қалай ғана тына алады?! Жөңкілiп бара жатып батыс жаққа, Құдайдан басқа амандық сұрағаны. Белгiлi бүгiн бiзге сол жылдарда, Көл қылып көз жасын ел бұлағаны. «Ақтабан шұбырынды» деген осы,- «Алқа көл -бастан көшкен-сұламалы». Қожаберген жыраудан сол күндерде, Әйгiлi «Елiм-айдай» мұра қалды.

Ал ендi сол бiр сойқан арпалыста, Қалған жоқ Ақтамбердi қалтарыста. Жүрдi ол жел өтiнде, ел шетiтiнде, Қаһарлы қатуланған бурқаныста.

Кес-кестеп жаудың алдын бөгеп жүрдi, Көрсетiп ерен ерлiк әр соғыста. Жалтарып жаудан қашпай шайқасты ол, Қылаудай дақ түсiрмей ар-намысқа. Ондайда ылғида аман шығатұғын, Қисапсыз қидаласқан қан шабыста. Батырдың батыры едi ол арыстандай, Тап басып ұратұғын талма тұсқа. Жарқылдап жаудың шебiн жарып өтiп, Қалмақты қалдыратын таңданыста. Осындай ерлерi бар бiздiң халық, Түспедi қиын кезде дағдарысқа.

Жыраудың арманы ерен асқақ едi, Қыран самғауол ендiасқар едi. Қиялдап кеткен кезде тебiренiп, Иңкәрлiк көкiрегiнде тасқан едi. Ондайда жыр толғатып, күй тербетiп, Ел-жұртын жақсылыққа бастап едi. Ақыры жеттi жырау арманына, Халқының бақытқонды бастарына. «Алғадайдың жонына қой сыймады», Өнге басқан боз торғай аспанында. «Көк алалы көп жылқы көлде жусап», Жұрт мiндi түрлi тұлпар астарына. Жүк түсiп түйелердiң арқасынан, Тербелдi поездардың составында. Ел-жұрты ең бастысы қоныстанды, Ежелгi егiн салған алқабында.

Әйгiлi ақын-жырау, батыр бабам, Өзгеше қымбат сенiң нарқын маған. Қолыңа он жетiнде қару алып, Сайыстың қан майданда сатырлаған. Қызғыштай туған жердi қорғадыңда, Орнаттың қас жауыңа ақыр заман. Осындай ерлiгiңдi еске алсам, Рухтанып өз-өзiмнен батылданам. Сондағы жан аямай қорғап қалған, Ата жұрт, жатыр аман, алтын далаң. Сол жерде өсiп-өнiп ұрпағымен, Баяшат сүруде өмiр халқың да аман. «Құндызды», «Жүрек адыр» жерiндегi, Самалда сартап болып салқындаған. Аруағыңмен қолдай бер батыр баба, Жалғассын бейбiт өмiр жарқын заман!

Ақаш Көксеген.

Аягөз – Құндызды – Аягөз

РУХҚА ТАҒЗЫМ, ҰРПАҚҚА АМАНАТ

Ақтамберді жырау мұрасын ұлықтаған ұрпақтан тағылымды тартуына ие болдым. Тарихын таныған елдің тамыры терең, рухы биік болады. Ұлттың өткенін ұлықтап, елдік жолында ерлік көрсеткен тұлғалардың өнегесін кейінгі ұрпаққа жеткізу – уақыттың ғана емес, ұрпақтың да аманаты. Осы тұрғыдан алғанда, баба мұрасын дәріптеп, ел игілігіне жарату жолында еңбек етіп жүрген азаматтардың өнегелі ісі ерекше құрметке лайық.

Қазақстан Республикасы ішкі істер саласының құрметті ардагері, Аягөз ауданының «Құрметті азаматы», батыр, жырау Ақтамберді Сарыұлының жетінші ұрпағы Бұраханов Ерболат Аманғалиұлы Аягөз қаламгерлерінің қара шаңырағына арнайы келді. Айтулы бабасына арналған «Қарағайға қарсы біткен бұтақпын» атты құнды кітапты сыйға тартты. Айта кетерлігі аға бұл кітапты аудан мектептері мен кітапханаларға табыстап жүргенін айтқанда қуанып қалдым.

Бұл – жай ғана кітап сыйлау емес. Бұл – баба рухына тағзым, тарихи жадыға құрмет, кейінгі буынға аманат.

Ақтамберді Сарыұлы – қазақ тарихындағы ел басына күн туған алмағайып заманда қолына қару алып, атқа қонған хас баһадүр ғана емес, сөзімен елдің рухын көтерген жалынды жырау. Оның өмір жолы – Отанға адалдықтың, ерлік пен елдіктің, бірлік пен намыстың жарқын үлгісі.

Қазақ даласының тағдырын таразыға салған аласапыран кезеңдерде Ақтамберді жыраудың үні халықтың мұңын мұңдап, жоғын жоқтаған рухты үнге айналды. Оның жырларында елдікті сақтау, жерді қорғау, ұрпақтың болашағын ойлау, намысты қолдан бермеу секілді мәңгілік құндылықтар кеңінен көрініс тапқан. Сондықтан жырау мұрасы – белгілі бір дәуірдің ғана еншісі емес, бүгінгі ұрпаққа да бағыт-бағдар берер рухани қазына.

«Қарағайға қарсы біткен бұтақпын» атты жинақтың құндылығы да осында. Кітапта Ақтамберді Сарыұлының өмірі мен шығармашылығына қатысты ғылыми мақалалар, көркем толғамдар, тарихи деректер мен естеліктер топтастырылып, ұлы жыраудың ел тарихындағы орны жан-жақты зерделенген. Бұл еңбек – баба болмысын танып-білуге, оның шығармашылық мұрасын тереңірек түсінуге мүмкіндік беретін тағылымды дүние.

Әсіресе кітаптың мектептер мен кітапханаларға жеткізілуі – құптарлық бастама. Себебі ұлт тарихын оқулықтан ғана емес, осындай тағылымды еңбектер арқылы таныған жас ұрпақтың тарихи санасы қалыптасады. Кітап сөресінде шаң басып тұратын дүние емес, оқылып, ойға тоқылып, ұрпақ тәрбиесіне қызмет ететін рухани құрал болғаны жөн.

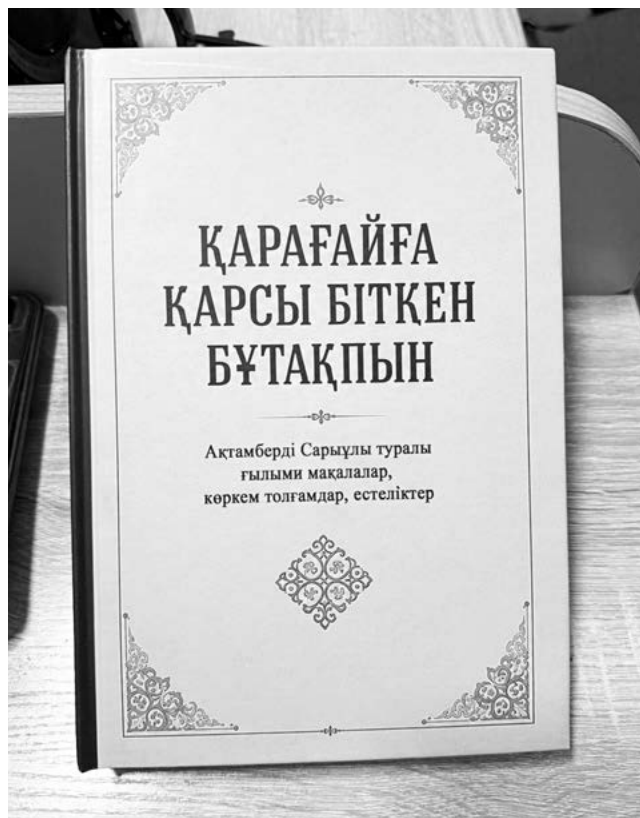
Ақтамбердідей баһадүрдің өмір жолын зерделеген жас өрен оның бойынан батырлықты ғана емес, елге деген сүйіспеншілікті, сөзге деген жауапкершілікті, туған жерге деген адалдықты көре алады. Ал жыраудың тол-

ғауларындағы елдік идея бүгінгі тәуелсіз Қазақстанның жас ұрпағы үшін де маңызын жойған жоқ.

Бабадан балаға жалғасқан осындай рухани сабақтастық – ұлттың ұстынын бекемдейтін құндылық. Өйткені тарихи тұлғаның есімін білу бір бөлек те, оның мұрасын ел арасына таратып, кейінгі ұрпақтың санасына сіңіру – бір бөлек міндет.

Баба мұрасын жүрекпен сезініп, елге жеткізу – ұрпақ алдындағы үлкен жауапкершіліктің белгісі. Әсіресе рухани құндылықтар мен кітап оқудың маңызы айрықша артып отырған қазіргі кезеңде мұндай тартудың тәрбиелік

мәні зор. Ақтамберді жыраудың жетінші ұрпағының баба мұрасын ардақтап, ел игілігіне ұсынуы – ата жолына деген адалдықтың жарқын үлгісі. Бұл – өткенге тағзым ете отырып, болашаққа жол сілтеу.

Аягөздің мектептері мен кітапханаларына жеткен әрбір кітаптың өз оқырманы табылып, жас ұрпақтың жүрегіне елдік рухтың дәнін себері анық. Бүгінгі ұрпақ Ақтамберді жыраудың тағылымын оқып өссе, ертең елін сүйетін, жерін қорғайтын, тарихын құрметтейтін азамат болып қалыптасары сөзсіз.

Баба аманатын арқалап, тағылымды дүниені ел оқырмандарына жеткізіп жүрген Ерболат Аманғалиұлы бастаған Ақтамберді жыраудың ұрпақтарына алғыс айту – елдің ортақ парызы. Өйткені баба мұрасын сақтау – өткенді дәріптеу ғана емес, ұлттың рухани болашағын сақтау.

Ермек ТҰРСЫНҰЛЫ

КІМ БІЛГЕН АҚЫН ЖҮРЕКТЕ ЖАСЫРЫН ҚАНША СЫР БАРЫН?

Досым-ау, келіп жетті ме алпыстың бесі,
Ырдуан арба орта жас, "тал түстің" көші.
Қамытын киген келместің жапалы міскін,
Ит-тірлікпенен ұстасып тартыстың несін?

Жеңілдің, жеңдің! Ол рас, өмірің-күрес!
Шыжғырған Шілде қу тақыр, өңірің күнес.
Еңсеңді басып егделік еңкейтсем дейді,
Шоққа қақталған күласты көңілің-"көмеш".

Туған күн келсе балаша қуанатынбыз,
Достарды жиып оңаша "жуа алатынбыз".
Жылдардың сырын жүзіңе әжім ғып сызып,
Келді ғой бізге, жағымыз суалатын күз.

Өрескел сынды өрепке жараспайды ма?
Өткенің өшті, келешек жақ ашпайды ма?
Уақыт- бақсы бебеулеп, "зікір салып" тұр,
Бойыңдағы бар жыныңды"аластайды ма?"

Қосарлап берер тағдырың, қайғы рақатты
Өсекші самал іліп ап, жайды лақапты.
Тақымға түскен тағыдай жуасытты ма,
Әйтеуір бейқам көңілім жайбырақатпын?

"Артымызда із бар" десек те келешек бұлдыр,
Фәнидің соңы... бақида теңесер тұрғың.
Кеуілді кеулеп сан сауал анталай түсіп,
Шыңырауына тартады емешек құрдым.

Тұрса дағы, қабырғаң қақырап сынып...
"О дүниені" айтқан боламыз, тақуат қылып.
Қарттықтың алды осы деп таубаға келіп,
Құдайдан тілеп қоямыз бақуаттылық.

Өзіңді көріп "көзайым" болдым, алайда
Жақындап тілдесе алмадым.
Өзіңсің жаным жазбаған тағдыр талайға,
Болсаң да алыс, күтуден сені талмадым.

Қиындау екен көре тұра тіл қатпау,
"Кейбіреу" кейіп жақындауымды қаламас.
Бұрыннан қалған ізеттілік пен ділді аттау,
Ағалығыма жарамас.

Алыстан қарап өзімді өзім жұбаттым
Басқадай амал бар ма еді?
Тірліктің заңы бәрі де қарсы, лұғат, тін
Тағдырымыздың талайы сонша тар ма еді?

Төлегенше айтсақ: "тоғыспас жолдар торабы"
Ақындық ғұмыр осы да.
Керуенім көшкен... қалыпты іздер сорабы,
Сесім де өшкен кібіртек... сөзден тосылам.

Дәрменсіз күйім, талықсып соғар жүрегім...
Өзіңе деген отты сезімнен бақ табам?
Азабыңды арттым...не деген жаным сірі едің,
Жан сырым осы ешкімге айтпай сақтаған?

Өмір неткен тәтті едің?
Болса дағы таланым тайғақ, дәт берік.
Көңілім күпті...не айтарымды білмеймін,
Жан-жақтан қысса сынақ тапсырар сәт келіп?

Ұзаққа шабар арда емген күрең тынысты,
Болсам да дәуім, ығына тірлік ығыстым.
Күн бұрын ойлап жолыңды кесіп жүретін,
Мысымды басты айлакер дұшпан жымысқы.

Бойыңдағы дарыныңнан олар қорқа ма?
Сыртыңнан сенің сүреңсіз сөздер жорта ма?
Бар жазығым бойыма біткен талант,
Сол үшін ғана жазалы болдым ба ортама?

Тағдыр-ау сырдаң, неге бір демеу бермедің?
Сәттілік силап көшіме неге ермедің?
Өрелі өнерді салғырт жандар тежеді,
Кешірген уақыт, оларға шамам келмеді.

Мен бәлкім, мүлде олардан ерек шығармын,
Қатарларына алмады, содан сыңармын.
Жырыммен бәлкім, кейбіреулерге ұнармын
Ақын болу жай өлең жазумен шектелмес,
Жайымды осы, ұғар кім?

Өкінішім тек уақытымның аз қалғаны,
Алдыңғы буын жүрген жолдарын жалғадым.
Бабым бір келмей, бағым да менен жырақтап,
Жаратылмаған жүіріктейін алғадым.

Бейуаз бейқам селқос жандарға жолығам,
Содан соң үнсіз, жырымды жазып торығам.
Қайда барсам да бір саусағын бүккендер,
Қақпасын ашпай өз бақишасын қорыған.

Ақын ұлының қабағында егес, сесі- кәр,
Жалғандыққа араз гәбінде зілді десі бар.
Шындықты айтар шырайын сөздің келтіріп,
"Ел ішінде бір тентек" жүрсе несі бар?

Қай жақта жүрсің бұл күнде құрбыластарым,
Алпыстан асқан ақ самай тұрғыластарым.

Кездесе қалсақ таусылмас әңгімеміз де,
Балалық шақтан сыр шертер сырлы дастаным.

Жылдармен бірге "жымы" өшкен ырғынды іздер,
Жүдеңкі дімкәс пәс жаның кірбіңді күз кеп.
Қатарың сиреп күніге бара жатқандай,
Жиынға барсаң тұрасың тұрғыңды іздеп?

Мерейі асқан мықтыны жағаламаппын,
Тасырқаса да жыр-тұлпар тағаламаппын.
Талтүстен асқан жасым бар көз көргендер-ау,
Ұсынып төрін бізді енді бағаламақ кім?..

Ақ шаңдақ сортаң тақырға түк өспеді ме?
Шабытың қайда, жыр жазар түзескенің бе?
Тәңірдің сиын еліме берейін деумен,
Жазығым осы жыр көшіне ілескенім бе?

Сылаң қаққан сылқым жыр сылдыраған
Сағым боп көкжиекте бұлдыраған.
Аңсайды сол күндерді жалын құшқан,
Тұттай болып тоналған тұлдыр аған.

Тұт ағаштың қайтадан көктері бар,
Таудың да шүйгін шөпті бөктері бар.
Ақ көбік атып жатқан асау өзен,
Оның да оңтайлы тұс, өткелі бар.

Алла берген келдің бе, аға жасым
Жыр тұлпарын ағаң бір тағаласын.
Әжім деген жылдардың жұқанасы,
Ақыныңды өлеңімен бағаласын!

Айып па екен самайдың бозарғаны?
Жел үрлесе тұншыққан қозар жалын.
Құмар қуып сенделсең тән күйіттеп,
Арың азып, жабырқап тозар жаның.

Көркем сөздің көкейге тоқыр мәнін
Қайда жүрсің қадірлі оқырманым.
Қиял құсым қомданып ұша алмай жүр,
Көп болды жыр жазуға отырмадым.

Арзан әуен, арзан саз, ойсыз мәтін
Ауыр ойға жетелер бой сыздатып.
Талғамы ояң тыңдарман арзанға әуес,
Өнерпаз көп өлермен сойсыз заты.

Өнер өлді! Ақшаға саудаланып,
Ессіз ерлік ерінен ауғаны анық.
Жазған сазын ұрлатып тірісінде,
Кейбіреу жүр қу басы дауға қалып.

Аманатқа жауапсыз кейінгілер,
Саз тұрмақ сөз ұрлауға бейімділер.
Әділдігін айтқанға ат мінізген,
Қайда сол бір бекзада зейінділер?

Бүгінгінің бегінің заты жаман,
Бір сөзі таңдайыңа татымаған.
Ақша Билік өресін жаулап алған,
Қоғам рухсыз ертеңіне Ақын алаң?

Мінберден уәдесін үйіп-төггер,
Одар жанның ожданы жиі үптелер.
Қажет кезде ұлт үшін құрбан болар,
Шын Кемелдің тұлғасы биік келер.

Тірегім жоқ дем берер жебеусізбін,
Тағы да өтті тұрлаусыз кенеусіз күн.
Алпысында алты ауылға танылмаған,
Мен де өтермін бірі боп Елеусіздің!

Күзім келді
Қоңырқай кірбең қабақ,
Қиялымда- балалық түрген балақ.
Кезді аңсаймын, топ жарып таң қалдырған,
Бәйге атындай «іш тартып» жүрген «жарап».
Күзім келді
Жаңбыры себелеген,
Мұңды маусым жаныңа жегер өлең.
Оңашада өз-өзіңе есеп берсең,
Анталаған сұрақтар «неге?»-леген.

Күзім келді
Самайы селдірген,
Сұлу көрсе баз көңіл елжіреген.
Арулардың шағылған жанарынан,
Енді қайта туар ма, мөлдір өлең?
Күзім келді.
Жаз да өткен назын алып,
Жанарына өкпесін жазып алып.
Жылы жаққа жыл құсы ауып кетті,
Қаңқылдаған артында сазы қалып.
Күзім келді
Тырнасы тыраулаған,
Түні суық, таңы ызғар, қырау ғалам.
Хал сұраған болып-ақ, көзбен тінтіп
Кейінгілер кейпіңнен сыр аулаған.
Күзім келді
Күтемін «боқырауды»,
Сүдінімнен сезімтал оқыр-ау мұң?..
Тындырған іс шамалы, көңіл күпті..
Содан болар, жан дүнием тоқыраулы.
Күзім келді
«Бірі кем», қайран өмір
Кеңістікке құшағын жайған көңіл.
Ара кідік түсіме еніп жүр ғой,
Жастық шақтың өлкесі сайран өңір.
Күзім келді
Алда Қыс, ағарармын..
Жыр тұлпардың тұяғын тағалармын.
Арқыраған аязды ақпаныңда,
Жырымменен жүрекке от жаға алармын.
Күзім келді
Көктем, Жаз ғайып ғұмыр..
Қас қарайып қанатын жайыпты іңір.
Қариялық аңдап бас, соңғы қадам
Құрдымына құларсың тайып тұғыр.
Күзім келді
Күнтіреніп күзім келді,
Ойым осы, Өлең боп түзілгені.
Өткелі жоқ, өтпелі мерзім екен,
Бір үмітің тұғандай, үзілгелі?..

Жымыңдамас жұлдыздар түнгі аспанда,
Жабырқауым. Жанымды мұң басқан ба?
Шалқасынан Ай жатыр мардамсыған,
Жалғыз қалдым! Зәрумін сырлас жанға.

Арнасында арманның ағыс талып...
Қимас жандар ауылың алыстады.
«Ақын болсам» деген бір арманымды,
Тәңірім қолдамадың, «қалыс қалып».

Жұртта қалған Елеусіз еңірей ме?
Жүрек сазып кеудесін кек ірей ме?
Әншейінде жаныңды сергітетін,
Тас қараңғы безер түн меңірейген.

Көңіліңе не болды құлайтындай?
Тезіміңді тағдырың сынайтындай.
Сен жарқ етсең тасада қалатындар,
Үнсіз қалды. Осы күй ұнайтындай.

Сөніп жатыр жұлдыздар... Таң да жақын,
Көкке ұшар бір күні самғап атың.
Қандай заман болса да, Ақын керек
Жүрегіне ұлтының шам жағатын.

Жабырқама жаныңды мұң басқанда,
Өлең досың айналар сырлас жанға.
Тезіміңді таяныш ете тұрсаң,
Жымыңдайды жұлдыз да түнгі аспанда.

Жылдарым менің жылдарым,
Ақ арман әппақ үр бағым,
Шабытым келген шақтарда,
Құйылар көктен нұрлы ағын.

Жылдарым менің жылдарым,
Жастықта сөйіп құрмадым.
Ала қаштың асаудай,
Аялдап тосып тұрмадың.

Жылдарым менің жылдарым,
Өлеңсіз өгей тұл бағым.
Тәңірі жанға қондырған,
Жырымды жаздым, тынбадым.

Жылдарым менің менің жылдарым,
Түсіндің де ұғып жыр мәнін?
Бақытты балалығыма,
Сағыныш ба-сылмадың?

Жылдарым менің жылдарым,
Өнерім ән мен жыр барым.
Балалық шақты өткерген,
Сағым боп қалды қырларым.

Жылдарым менің жылдарым,
Жастығымды аңғырт ұрладың.
Кім білген ақын жүректе,
Жасырын қанша сыр барын?
Жылдарым менің жылдарым...

Аяқталуы келесі нөмірде

Белгілі жазушы, әрі жерлесіміз, Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының иегері, ҚР Мәдениет қайраткері Толымбек Әбдірайым-ды кітап оқитын, көзі ашық, көкірегі ояу оқырманның көпшілігі біледі деп ойлаймыз.

Толымбек аға жуықта редакциямызға өзінің балаларға арналған жаңа әңгімелерін жолдады.

«Аякөз жаңалықтары» газеті оқырмандарына сол мөлтек әңгімелерді ұсынып отырмыз.

ТОЛЫМБЕК ӘБДІРАЙЫМ

ТАЙТАЛАС

Мөлтек әңгімелер

Мектепке келе жатқан Жанасыл тұра қалды. Бір заты жоқ сияқты. Сөмкесі арқасында. Кітап, дәптерлерін де сөмкесіне кеше кешкісін мұқият салып қойған. Енді не болуы мүмкін, а?

- Ой- бу- у! – деді ақсары бала өкініп. – Бәсе- бәсе! Жақында көкесі алып берген «Айфон» телефонын асығып жүріп үйде қалдырып кетіпті. Қайтып үйге барайын десе, сабаққа кешігеді.

Бұл кезде «Айфон» залдағы үстел үстінде жатқан. Кішкентай қожайыны Жана-сылдың телефонсыз күні жоқ. Қалтасынан бір елі тастамайды. Түнде жастығының астына қояды. Сабақ қараудан қолы бо-сай сала телефонға шұқшияды. Қым- қуыт атыс- шабысқа толы неше түрлі мультфильм көреді. Құлағы қалқайып, ауызы ашылып, кейде қабағы түйіліп, кейде мәз бола күліп отырғаны.

- Балам- ау, соншама көп үйір болма-саңшы «Айфоныңа». Көз жанарың құри-ды, мыңа да салмақ емес пе? – дейді анасы дәйім.

- Жарайды анашым! – деген Жәкең ол ескерту сөзді бірер сағаттан соң есінен шығарып, қайыра телефон ішіне еніп кетердей шұқшияды келіп. Уацап арқылы бірдеңе жазғандағы саусақтарының жыпылдап кететінін қайтерсіз.

Үйде ешкім жоқ. Электр жарығы мен компьютер үнсіз, кітап сөрелеріндегі кіап-тар да тыныш, рет- ретімен жинаулы тұр. Ары- беріден соң қалта телефонға жан бітті.

- Оу, ағайындар бірдеңе десендерші? – деді шыдамсыз, сөзшендеу «Айфон» серіктеріне қарап.

Электр жарығы да, компьютер де, кітап та жан тыныштықтарын қалағандай, жақ-тарын ашқылары жоқ.

- Оу, достар! – деді тағы да қалта те-лефон тіктеліп. – Бір- екі ауыз сұхбат құ-райық та...

- Жаңғалақ Жанасылдың сені ұмытып кеткені қиын болды- ау!.. Үйде қалған кез-де электр жарығы, кітап үшеуіміз әңгіме айтпай- ақ, үндемей- ақ дем алатынбыз. Сен болсаң манадан бері, мамамызды ал-дың- ау, - деді компьютер.

- Сен де сөйлейді екенсің- ау? – деді Айфекең серігінің ұн қатқанына шаттанып.

- Е- е, сен ғана ма, сөйлейтін... Бәрі-міздің ауызымыз бар. – Электр жарығы сабырлы компьютердің айтқанын қостады.

- Олай болса, айтыңдаршы. Осы төр-теуіміздің қайсымыздың көмегіміз көп адамға.

- Менсіз ештеңе бітпейді, - деді электр жарығы.

- Қалайша? – деді шап ете қалған қалта телефон.

- Оны өзің де білесің... Электр жары-ғынсыз не бітер, айтшы өзің?! Ана теле-дидар менсіз сөйлей ме? Мұздатқышсыз азық- түлік қалай сақталады? Тіпті айсыз қараңғы түнде адам көшеде қалай жүре-ді? О- ой, айта берсем, менің қызметің жетеді. Өзіңнің қандай пайдаң бар адамға тигізетін?

- Біріншіден байланыс құралымын. Екіншіден менде жаһан жаңалықтары, кино, мультфильм, неше түрлі ақпарат, адамға қажет құжаттардың электронды нұсқасы дейсің бе, бәрі- бәр бар.

- Менде де сен айтқан дүниелердің бәрі жетеді және «айшылық жерден хабар ал-ғызған» электронды пошта күні кешегі хат-тың орнын басты емес пе? - деді компью-тер қалта телефонға мойын бұрып.

- Жарайды, солай- ақ болсын, - деді ең соңында кітап сөз алып – Айтып отыр-ғандарыңның баршасы 21 ғасыр әкелген техника мен технологиядағы озық жаңа-лық. Осы айтысты бастаған сенсің ғой, Айфон... Аптығып, ағаттық жасадың!.. Ай-тысып, тартысқаннан пайда бар ма, өзі?! Бәріміздің адам баласына атқаратын қыз-метіміз де, өз орнымыз да бар.

Осы кезде жалп етіп электр жарығы өшті де, істеп тұрған компьютер, қуаты біткен қалта телефон үнсіз қалды.

Қалай ойлайсыңдар, балалар! Айтыс-қан төртеудің қайсының уәжі дұрыс?

МАРҒАУ

Жаз айы болатын. Кешке қарай мысық-тың кішкентай баласын бауырына қыса көтерген Медғат үйге сөйлей кірді:

- Анашым! Ұрыспайсың ба?

- Неге ботам? Дұрыстап түсіндірші.

- Енесінен адасқан, көзін енді ашқан әлсіз оны таспен атқылап, мазақтап күл-ген ұлдармен төбелестім... Қорғансыз мысықтың баласы жылап, мияулады. Мен оған араша түсіп, алып кеттім.

Анасы аң- таң. Медғат мысық баласын құшақтап, кемсендеп тұр. Көзінде жас.

- Қорғансыз жануарға жаны ашыған жү-регіңнен айналдым, құлыным! Асырауға қарсы емеспін. Бірақ ертең тексертіп ала-йық.

- Оған өзім қараймын.

- Ауру болып жүрмесін.

- Ауру емес! Қарашы, қарны ашып, қат-ты тоңғанның дір- дір етеді.

Медғаттың әкесі де қарсы болған жоқ. Мектепте биология пәнінен сабақ беретін ол мысық туралы біраз дерек айтты.

- Білесің бе, балам. Мысық жер сілкінісін, адамнан 15- 20 минут ерте сезеді. Алғашқы мысықтар, 40 миллион жыл бұрын ағаш ара-сында өмір сүрген. Оларды үй жануары ретінде бірінші болып,

ежелгі Мысыр халқы ұстаған. Ғарышқа ұшқан алғашқы мысық жерге тірі оралған. Пайғамбары-мыз Мұхамед- Мұстафа ғәлейһи салам да мысықты аса құрметте-ген. Жамылған шапанның ете-гінде жатқан мысықты көріп, оя-тып алмайын деп сол жерді қиып алып, орнынан тұрған дейді. Дә-рігерлер стрестен және шаршау-мен күресу үшін мысықты асырау-ға кеңес береді, - деді.

Медғаттың анасы ертеңінде кішкентай мысықты ветеринар дәрігерге көрсетті. Вакцина сал-дырды.

Мысық үйдегілерге тез бауыр басты. Әсіресе Медғатқа үйір. Жеті жастағы ұлдың қолы боста айналдыратыны мысық. Марғау деп атын өзі қойды. Ол ыдыс-тағы тамағын ішкен соң, бет- ау-зын жалап әбден «жуынады». Кірпияз, таза. Содан соң диван-ның бұрышына барып пырылдап ұйықтайды.

Медғаттың анасы тамақ берген соң ба, таңертең ояғанда мысық жатын бөлменің алдында тұрады. Құйрығымен сипап, аяғына ора-лып, жүргізбейді.

- Қарның ашқан екен- ау! Қазір ас ішесің! – дейді мысыққа. Соны сезгендей Марғау алдыға түсіп, жүгіре жө-неледі.

Марғау бір күні көрінбеді. Үйдегілер-дің қарамаған жері қалмады. Мысықтың жоғалуы, Медғатқа уайым болды. Көрші балалардан сұрады, маңайды тегіс сүзіп шықты. Сөйтсе, ол кіре беріс бөлмедегі есік артында, жууға дайындап қойған кір киімдердің арасында ұйқыны соғып жатыр екен.

- Марғау, бұның не?! Бұдан былай көз-ден таса жерге ұйықтама! Біздің мына бес бөлмелі коттеджде орын жетеді ғой! – деді Медғат мысығына «ұрсып».

Баланың айтқанын түсінді ме, көзін ал-май бағжыып қарап қояды Марғау.

Қыс өтіп, көктем келді. Марғау үлкейді. - Тышқан пайда болған ба? Кіре беріс бодамнан тықырлаған дыбыс естідім. Айт Марғауға! Зиянкес немелермен күрессін! – деді әкесі ұлына.

Марғау іске шұғыл кірісті. Аңдып оты-рады да, көріне сала қуып береді. Бір ап-таның ішінде тышқан атаулының көзін құр-тып тынды. Оған алдымен Медғат қуанды. Мысығын одан әрі жақсы көрді.

Бір күні Марғау тағы жоғалды. Бала-ның іздемеген, қарамаған жері қалмады. Күнде мектептен келе сала сұрайтыны – Марғау.

- Сүйкімді неме еді! Біреу ұрлап кеткен ғой! – деді отағасы.

Медғат мысығынан күдер үзбей, әлі кү-тіп жүр. Ойлай бергеннен шығар, жуықта түсінде көрді. Мияулап, еркелеп, жүгіріп келе жатыр екен.

ҰЛЫС БАҚТЫ БОЛСЫН!

Бүгінгі күн ерекше шуақты, жылы. Ас-панда шөкімдей бұлт жоқ.

Ерсін сабақтан келе сала түскі шайын жылдам ішіп аулаға атып шықты. Көрші үйдің балалары да далада жүр. Бұрынғы-дай аққала соғып, шана- шаңғы теуіп ой-

найтын күндер артта қалған.

- Қандай ойын ойнаймыз? – деді ты-нымсыз Тыныбек достарына қарап.

- Мектеп стадионына барып футбол ойнасақ қайтеді, - деді Хамит тек тұрмай.

- Оған әлі ертелеу ғой...

- Допты қайдан аламыз?

- Доп табылады ғой...

- Стадиондағы қар толығымен ери қой-ған жоқ... – деген балалар Хамиттің ұсы-нысын онша қолдаған жоқ.

- Былай болсын балалар, - деді Рама-зан алтын тапқандай қуанып. – Ертең са-бақ оқымаймыз. Жыл басы - 22 наурыз емес пе? Одан да ертең Наурыз мерекесі-не бір кісідей барып, қатысайық. Былтыр-ғыдай өлең, тақпақ айту жарысы бола қал-са, соған қазірден бастап дайындалайық.

- Мұның ақыл екен, - дескен достар

Рамазанның уәжін қолдап, үйді- үйлеріне тарады.

Балалар уәделерінде тұрып, таңертең-гі сағат он кезінде жиналған. Әдеттегідей Әбутәліп ата есік алдында отыр. Ықшам киінген бес- алты бала таласа- тармаса:

- Ассалаумағалейкум, ата? – деді бір ауыздан.

- Уағалейкумассалам! Өркендерің өс-сін, шырақтарым!

Ұлдар ақсақалға қос қолдап аманда-сып жатыр.

- Егіз қозыдай бәрің де біркелкі және әдемі киініпсіңдер ғой!

- Ата, біз Наурыз мерекесіне бара жа-тырмыз.

- Бәрекелді!.. Бәсе- бәсе!.. Көңіл күйле-рің көтеріңкі екен!.. Береке- бірлік, ұйым-шылдықтарың арта берсін.

- Рахмет, ата!

- Естеріңде болсын! Наурыз күнін той-лап, көңілді өткізген адам жыл бойы жақ-сы, жайлы күй кешеді деп білген ата- ба-баларымыз.

Жә, жолдарың болсын, балапандарым! Қолдарыңды жайыңдар. Бата берейін.

Балалар қолдарын жайды.

- Ұлыс бақты босын,

Төрт түлік ақты болсын!

Ұлыс береке берсін,

Бөле- жала жерге енсін!

Ұлы халқым тоқ болсын,

Көйлектерің көк болсын!

Қайғы- уайым жоқ болсын,

Қуаныштарың көп болсын!

Әумин!

Аллаһуәкбар!

ӘДІЛ БӨРІ

Ертегі- әңгіме

Әділгерей ата есте жоқ, ескі әңгіме-лерді айтқанда біз тырп етпей, ауызымыз ашылып ұйып тындаймыз.

Біз деп отырғанымы, мен құралпас көр-шінің он шақты қара домалақтар. Ата айт-

қан бүгінгі ертегі де ерекше еді.

- Жыртқыш болса да, бөрідей адал, бө-рідей таза жануар аз ғой, - деп бастады ата ертегісін.

Ертеде Тарбағатай тауының етегінде бір аңшы жігіт өмір сүріпті. Тау баурайы гүлдей жайнаған бау- бақшалы, көкмайса-лы ғажап өлке. Басын құзар шыңнан ала-тын Аякөз өзені бойындағы қалың қамыс пен орман ішінде әртүрлі жеміс ағаштары сыңсып тұр. Баданадай қарақат, мөлді-реген мойыл, дәмі таңдайтан кетпейтін жабайы алма деймісіз, аяқ алып жүре ал-майсыз. Адамдар бұл жеміс- жидектерді таудың етегінен ғана жинайды Биіктегіле-рі, аң- құстың көрегі.

Аңшы шағын отауын Тарбағатай тауы баурайына тігіп, негізінен жеміс- жидекті қорек етеді екен. Бұған қоса шағын бау- бақша егіп, қа-лың тоғайдан тұзақпен аң- құс ұстап, отбасын асырайды.

Бір күні құрған тұзағын көру-ге барғанда қасқыр ініне кезі-гіп, қызықаннан апан аузында күншуақтап отырған, көзін енді ашқан бөлтірігін алып, үйге тар-тады. Аңшының соңынан еріп отырған ана- қасқыр күшігінің қайда тұрғанын көреді. Бөлті-рікті қосқа тақау жерде ағаштан жасалған үйшікке апарып, темір шынжырға мықтап байлап тас-тайды. Бұл жерден алып кету қиынға түседі.

Аңшы бөлтірікті қолға үйрет-пек болып, ет- сүт беріп, айы-рықша күтім жасайды. Басынан сыйпап, еркелетеді. Кішкентай бөлтірік те аңшыға үйрене бас-тайды.

Ана- қасқыр күнде келіп, алыстан қарап аңдиды. Алып кетудің амалын ойлайды.

Жігіт бір күні бөлтірікті асық-пай тамақтандырып, өзі тоғай-дағы тұзағын қарауға бет алады. Аңысын аңдып жүрген ана қас-қыр күшігін алып кетуге әрекет жасайды. Темір шынжырды үзе алмай көп әуреде түседі. Бойын ашу- ыза көрнеген ол аңшының далаға шыққан екі жасар ұлын олжалай-ды. Оны байқап қалған баланың анасы айқайлап, қанша жүгірсе де қасқырға жете алмайды. Діңкесі құрып, қалжырап отыра кетеді. Баламды өлтіріп тастайтын болды-ау деп, етегі жасқа тола жылайды.

Орманнан оралған аңшы болған оқи-ғаны естіп, дегбірі қашады. Әйелі нұсқа-ған жаққа барғанымен, ана- бөріні таба алмайды.

Жігіттен маза кетеді. Қалай да қаншық қасқырды таппай қоймаймын деп күнде тоғай ішін аралайды. Қалың ағаш арасы-нан ана бөріні қайдан тапсын?

Әдеттегідей ағаш арасымен келе жат-қан аңшыға ақ сақалды, иман жүзді бір ақсақал жолығады.

- Қасқыр ұрлаған баламды іздеп жүр-мін. Жалғызым еді, мерт болды- ау! Көзі-ңізге шалынды ма? – деп сұрайды.

- Алпа Тағала адам баласына ақыл берсе де, соның үдесінен шыға алмай жүрміз- ау! Кек қайтаруды ойлама! Қас-қырмен ерегисуді қой! Олай істесең ұлың-нан айырыласың. Дәл қазір балаң тірі. Сен бөлтірікті қалай бағып отырсаң, ана қасқыр да сенің ұлыңды солай ұстап, жа-нашырлықпен қарап отыр.

Демек, балаңның тағдыры – өз қолың-да!

- Не істеуім керек сонда?

- Қарумен барсаң, сен жақындағанда қасқыр баланы мерт қылуы мүмкін. Құр қол барсаң, қасқыр баланы жасырып, өзі тығылып қалады. Сол үшін бөлтірікті ал-ған жеріңе апарып таста. Аялдамай, үйіңе қайт. Ертеңінде нәтижесін көресің.

Аңшы ақсақалдың айтқанын істеп, бөл-тірікті апанға апарып ізінше үйіне қайта-ды. Таңертең ерте тұрған аңшының әйелі ошақ басында ойнап отырған баласын кө-ріп, таң қалады.

Астана қаласы

ХАЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҒЫН ҚОРҒАҒАН ҒИБРАТТЫ ҒҰМЫР

15 қыркүйек – санитариялық-эпидемиологиялық қызмет қызметкерлерінің кәсіби мерекесі. Бұл – адам денсаулығы мен елдің санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын сақтауды басты мұрат еткен, көзге көрінбейтін қауіптің алдын алып, халықтың қауіпсіздігі үшін тынымсыз еңбек ететін мамандарға көрсетілер құрметтің бір белгісі.

Осы айтулы күн қарсаңында өз ісіне адалдығымен, кәсіби білімімен, азаматтық ұстанымымен ел жадында қалған аяулы әріптесіміз Будукова Мархаба Серікбаевнаның жарқын бейнесін еске алудың орны бөлек.

Адам ғұмырының қадірі оның қанша жыл жасағанымен емес, сол жылдардың мазмұнымен, елге тигізген пайдасымен өлшенеді. Кей адамдар ұзақ ғұмыр сүріп, уақыт көшінде елеусіз қалуы мүмкін. Ал кейбір жандардың қысқа ғана ғұмыры саналы еңбегімен, адамға жасаған жақсылығымен, елге сіңірген қызметімен өлшенбес өнеге қалдырады. Мархаба Серікбаевна сондай мағыналы ғұмыр иесі еді.

ЕҢБЕКПЕН ӨРІЛГЕН ӨМІР ЖОЛЫ

Мархаба Серікбаевна 1991 жылы Республикалық медициналық училищені тәмамдап, еңбек жолын Таскескен аудандық санитариялық-эпидемиологиялық станциясында бастады. Жас маман ретінде бір жыл қызмет атқарып, кәсіби білімін одан әрі жетілдіру мақсатында Қарағанды медициналық академиясына оқуға түсті.

1993 жылдан бастап оның еңбек жолы Аягөз аудандық санитариялық-эпидемиологиялық станциясымен тығыз байланысты болды. Содан бері ол өзінің бар күш-жігерін халық денсаулығын қорғауға, санитариялық-эпидемиологиялық ахуалдың тұрақтылығын қамтамасыз етуге арнады.

Қызмет бабында санитариялық дәрігер, бөлім меңгерушісі, бас дәрігердің орынбасары сынды жауапты лауазымдарды атқарып, қай қызметте де өзіне артылған міндетті абыроймен орындады. Оның кәсіби жолы – жауапкершілік пен табандылықтың, ізденіс пен адал еңбектің айқын көрінісі еді.

Мархаба Серікбаевна өз ісін жетік меңгерген білікті маман болумен қатар, ұйымдастырушылық қабілеті жоғары, талапшыл әрі әділ басшы еді. Ол үшін санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің әрбір мәселесі жай ғана жұмыс міндеті емес, ең ал-

дымен адам өмірі мен халық қауіпсіздігіне қатысты үлкен жауапкершілік болатын.

«ЕҢ БАСТЫСЫ – НАҚТЫ НӘТИЖЕ»

Мархаба Серікбаевнаның кәсіби болмысын оның атқарған істерінен анық аңғаруға болады. Мыңбұлақ ауылындағы төрт фермада халық арасында лептоспироз ауруы жаппай тараған кезде жағдайды қалыпқа келтіру оңай болған жоқ. Алайда ол қиындықтан қаймықпай, мәселенің түйінін шешуге белсене кірісті. Нәтижесінде бюджеттен 600 мың теңге қаражат бөлініп, санитариялық талаптарға сай құдық орнатылды.

Бұл – сырт көзге қарапайым ғана шаруаның бірі болып көрінуі мүмкін. Бірақ оның ар жағында халықтың денсаулығы, ауыл тұрғындарының қауіпсіздігі тұрды. Мархаба Серікбаевна үшін атқарылған жұмыстың өлшемі қағаздағы есеп емес, оның адам өміріне тигізер нақты пайдасы еді.

Қаланы ауыз сумен қамтамасыз етуге қатысты мәселелерді шешуде де оның еңбегі елеулі болды. Коммуналдық бөлімде ұзақ жылдар еңбек етіп, тұрғындардың таза ауыз сумен қамтылуына байланысты түйткілдерді шешуге өз үлесін қосты. Бұл жұмыстар оның туған жерге деген жанашырлығын, ел алдындағы азаматтық жауапкершілігін айқын танытты.

КӘСІБІНЕ АДАЛ, АДАМҒА МЕЙІРІМДІ

Мархаба Серікбаевнаны бірге қызмет атқарған әріптестері талапшыл маман ретінде ғана емес, қарапайым да кішіпейіл, көпшіл де мейірімді жан ретінде еске алады.

Ол уақытпен санаспай еңбек етті. Қызметтегі қиындықты жеке басының жайынан жоғары қойып, елдің жағдайын бірінші орынға шығаратын. Әсіресе тұрмысы төмен, тосыннан қиындыққа тап болған адамдарға қолдан келген көмегін аямауға тырысатын.

Білімділігі мен алғырлығы, берік ұстанымы мен әділдігі оны әріптестері арасында ерекше сый-құрметке бөледі. Жұмыстағы талапшылдығы оның адамға деген қаталдығы емес, іске деген адалдығы еді.

Ол үшін мамандық – жалақы алып, міндет атқарудың ғана жолы емес, халыққа қызмет етудің үлкен жауапкершілігі болатын.

ҰСТАЗДЫҚ ӨНЕГЕСІ

Мархаба Серікбаевнаның өмір жолындағы тағы бір тағылымды қыры – жас мамандарға көрсеткен қамқорлығы.

Ол кейінгі буынға өзінің білімі мен мол тәжірибесін үйретіп, талай жас маманға бағыт-бағдар берді. Кәсіби шеберліктің қыр-сырын түсіндіріп қана қоймай, өз ісіне адал болуды, жауапкершілікті, еңбекқорлықты, адамға жанашырлық танытуды өзінің ісімен көрсетті.

Нағыз ұстаздың еңбегі тек өзі атқарған жұмыстарымен емес, сонынан өрген шәкірттерімен де бағаланады. Осы тұрғыдан келгенде, Мархаба Серікбаевнаның кәсіби мектебінен өткен мамандар бүгінде оның өнегесін жалғастырып келеді. Бұл – оның артында қалдырған ең үлкен мұраларының бірі.

ЕҢБЕГІ ЕЛ БАҒАСЫМЕН ӨЛШЕНДІ

Мархаба Серікбаевнаның кәсіби еңбегі де елеусіз қалған жоқ. Ол республикалық, облыстық және аудандық әкімшілік тарапынан бірнеше мәрте марапатталды. Ал 2006 жылы «Жыл адамы» атағына ие болуы – оның ел алдындағы ерен еңбегінің лайықты бағаланғанын көрсетеді.

Алайда Мархаба Серікбаевна үшін марапаттан гөрі атқарған жұмысының нәти-

жесі, ел алғысы қымбат еді. Өйткені ол өз мамандығын жүрек қалауымен таңдаған, халық денсаулығын қорғауды өмірлік мұрат еткен маман болды.

ЖАРҚЫН ЕСІМ – ЖҮРЕКТЕ

Өкінішке қарай, тағдыр оған ұзақ ғұмыр жазбады. Мархаба Серікбаевна 2014 жылы, зейнет жасына жетпей, өмірден озды.

Бұл – оның туған-туыстары үшін ғана емес, бірге қызмет еткен әріптестері, тәлімін көрген шәкірттері мен оны таныған барша жандар үшін орны толмас қаза болды.

Алайда жақсы адамның ғұмыры жылдармен өлшенбейді. Адам өмірден өтеді, ал оның жасаған жақсылығы, елге сіңірген еңбегі, адамдық болмысы артында қалады.

Мархаба Серікбаевнаның артында да өнегелі еңбек жолы, тәлім алған шәкірттері, ел игілігі үшін атқарған нақты істері және оны сағынышпен еске алатын қалың жұрт қалды.

Ол туған жерінің өркендеуіне, халықтың тұрмыс-тіршілігінің жақсаруына, елдің санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бар күшін арнады. Оның есімі қызметімен ғана емес, адамгершілігімен, қарапайымдылығымен, кәсіби білімімен және халыққа деген шынайы жанашырлығымен есте қалды.

Жылдар жылжып, уақыт озған сайын адамды ел жадында сақтайтын нәрсе – атақ та, лауазым да емес, артында қалдырған ізгі істері. Осы тұрғыдан алғанда, Мархаба Серікбаевнаның ғибратты ғұмыры кейінгі ұрпаққа үлгі боларлық.

Санитариялық-эпидемиологиялық қызмет саласында еңбек еткен әріптестер үшін оның өмір жолы – кәсіби адалдықтың, жауапкершіліктің, табандылықтың және адамға қызмет етудің өнегесі.

Мархаба Серікбаевна – халық денсаулығын қорғау жолында қажырлы еңбек еткен, туған жерінің игілігіне ғұмырын арнаған ардақты маман.

Оның жарқын бейнесі әріптестерінің жүрегінде, шәкірттерінің жадында, елге жасаған игі істерінде өмір сүре бермек.

Жатқан жері жайлы, топырағы торқа болсын!

Жарқын есімі мен халқына сіңірген еңбегі ұмытылмасын!

Аягөз аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының ұжымы

АЯГӨЗ АУДАНЫ ӘКІМІНІҢ ЖҮЛДЕСІ ҮШІН ӨТЕТІН АУЫЛ СПОРТ ОЙЫНДАРЫНЫҢ ЕРЕЖЕСІ

I. Мақсаты мен міндеті

- Дене шынықтыру белсенділігі арқылы халықтың денсаулығын нығайту;
- Ауыл тұрғындары арасында салауатты өмір салтын насихаттау;
- Облыс әкімінің жүлдесі үшін өтетін – халықтық спорт ойындарына аудан құрама командасын іріктеу.

II. Ойындардың өтуіне басшылық жасау

Аягөз ауданы әкімінің жүлдесі үшін өтетін ауыл спорт ойындарындайындық барысын және өтуін аудандық мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімі, аудандық бұқаралық және ұлттық спорт орталығы басшылыққа алады. Жарысты тікелей өткізу аудандық бұқаралық және ұлттық спорт орталығы бекіткен төрешілер алқасына жүктеледі.

III. Ойындарды өткізу мерзімдері

Спорттық ойындар 2026 жылдың қыркүйек айында Аягөз қаласында өткізіледі. Ашылу салтанаты 21 қыркүйек орталық стадионда. Жабылу салтанаты 26 қыркүйек Аягөз атшабарында. Өтетін жарыстардың ережелері мен өтуіне байланысты өзгерістер болса қосымша хабарлама жіберіледі.

IV. Қатысушылар

Ауыл спорт ойындарына қатысатын командалар.

1. Ақтоғайкенті
2. Ақши а/о
3. Ақшаулі а/о
4. Ақшатау а/о
5. Айғыз а/о
6. Байқошқар а/о
7. Баршатас а/о
8. Бидайық а/о
9. Емелтау а/о
10. Қарағаш а/о
11. Қона а/о
12. Қосағаш а/о
13. Мәдениет а/о
14. Майлин а/о
15. Малкелді а/о
16. Мыңбұлақ а/о
17. Нарын а/о
18. Өркен а/о
19. Сарыарқа а/о
20. Мамырсу а/о
21. Тарлаулы а/о
22. Тарбағатай а/о

Спорттық жарыстарға 18 жастан жоғары және 17 жас мектеп бітірген спортшылар қатыса алады.

V. Жеңімпаздарды анықтау

Орын алған командаларға төмендегі кестеге сәйкес алған орындарына сай ұпай беріледі.

Орын	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Ұпай	26	23	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Ауыл әкімі спорттық жарыстарға қаттыса 3 ұпай қосылады. Бірнеше команданың ұпайлары тең болған жағдайда қай команда 1-орын, 2-орын, 3-орын көп алған ұжымға артықшылық беріледі.

VI. Мәлім хат

Жекелеме әр спорт түрі бойынша ауыл әкімінің, дәрігердің қолы, мөрі соғылған мәлім хат және әр спортшының құжаттары (қуәлігі) әр жарыстардың өтетін уақытында ұйымдастыру алқасына тапсырылады.

№	Аты-жөні	Туған жылы	Спорттық дәрежесі	Жұмыс орны	Дәрігердің қолы, мөрі

Ауыл әкімінің қолы

(қолы)

Дәрігер

(аты-жөні)

(қолы)

(аты-жөні)

Ескерту: Ауыл спорт ойындарына қатысуға өтінімді (заявка) жарыс өтетін күні төрешілер алқасында өткізу қажет. Қатысушы спортшының жеке қуәлігін қосымша тіркеу керек (жарыс күні қуәлік бойынша тексеріледі). Ауыл спорт ойындарына тек сол ауылдың тұрғындары және сол ауылдың мектебінде 9-11 жыл оқыды деген аттестаты болса ғана қатыса алады. Қатысушы спортшы сол ауылдық округте соңғы 3 айда пропискасы болуы қажет, Прописканы (eGov mobile) қосымшасынан шығарып алу қажет. Кешігіп тапсырылған өтінімдер қабылданбайды.

VII. Спорт түрлері

Гир спорты

Команда құрамы: 2 спортшы.

Жарыс қоссайыс түрінде өтеді: екі қолмен көтеру (толчок), бір қолмен кезек-кезек лақтыру (рывок).

Салмақ категориясы: 70, + 70 кг. Барлық салмақ категориясы 24 кг гирмен өнер көрсетеді.

Өтетін орны: 21 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Армрестлинг

Команда құрамы: 4 спортшы (2 ер, 2 әйел)

Салмақ категориясы: 70, + 70 кг, әйелдерге: 65, +65.

Жарыста тек оң қол мен күреседі.

Өтетін орны: 21 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Үстел теннисі

Команда құрамы – 1 ер, 1 әйел адам.

Командаларда міндетті түрде теннис ракеткасы болуы керек,

Өтетін орны: 21 қыркүйек «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» мәдениет үйінде.

Шахмат

Команда құрамы – 1 ер, 1 әйел адам.

Жарыс командалық 2 кезеңнен тұрады: 2 топқа бөлінген командалар өзара айналым бойынша кездесіп әр топтан бірінші орын алған командалар 1- орынды, екінші орын алған командалар үшінші орынды сарапқа салады.

Ескерту: Командаларда міндетті түрде шахмат тақтасы, тасымен болуы керек.

Өтетін орны: 21 қыркүйек «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» мәдениет үйінде.

Дойбы

Команда құрамы – 1 ер, 1 әйел адам.

Жарыс командалық 2 кезеңнен тұрады: 2 топқа бөлінген командалар өзара айналым бойынша кездесіп, әр топтан бірінші орын алған командалар 1- орынды, екінші орын алған командалар үшінші орынды сарапқа салады.

Ескерту: Командаларда міндетті түрде дойбы тақтасы, тасымен болуы керек.

Өтетін орны: 21 қыркүйек «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» мәдениет үйінде.

Арқан тарту

Команда құрамы: 7 спортшы

Салмақ категориясы: 640 кг аспауы керек.

Өтетін орны: 21 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Асық ату (бес табан)

Команда құрамы: 1 спортшы

Ату кезеңін төреші сақаларды иіру арқылы анықтайды. Ойын 2 жеңіске дейін жалғасады. Асық ойынына сақа өздерімен бірге болуы міндетті. Жарысқа қатысушылар асық ойынының ережесін білу шарт.

Өтетін орны: 21 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Бес асық

Команда құрамы: 1 спортшы

Ойын 2 жеңіске дейін жалғасады. Жарысқа қатысушылар ойын ережесін білу шарт.

Өтетін орны: 21 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Волейбол (ерлер)

Жарыс волейбол ережесіне сай өткізіледі. Команда құрамы: 10 адам (алаңда 6 ойыншы). Ойын 3 партиядан тұрады. Командалар 2 топқа бөлініп әр топтан бірінші орын алған командалар 1-орынды, ал 2-орын алған командалар, 3-орынды сарапқа салады.

Өтетін орны: 22 – 23 қыркүйек аралығында Аягөз қаласының БЖСМ және Мамырсу БЖСМ спорт залдарында.

Жеңіл атлетика

Команда құрамы – 3 ер, 3 әйел адам

Бағдарлама:

- ерлер: жүгіру 100 м, ұзындыққа секіру, 2400 м жүгіру.

- әйелдер: жүгіру 100 м, ұзындыққа секіру, 1500 м жүгіру.

Өтетін орны: 25 қыркүйек Аягөз қаласының орталық стадион.

Волейбол (әйелдер)

Жарыс волейбол ережесіне сай өткізіледі. Команда құрамы: 10 адам (алаңда 6 ойыншы). Ойын 3 партиядан тұрады. Командалар топқа бөлініп әр топтан бірінші орын алған командалар 1-орынды, ал 2-орын алған командалар 3-орынды сарапқа салады.

Өтетін орны: 24 – 25 қыркүйек аралығында Аягөз қаласының БЖСМ және Мамырсу БЖСМ спорт залдарында.

АБАЙ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ІШКІ МЕМЛЕКЕТТІ АУДИТ ДЕПАРТАМЕНТІНІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК АУДИТІ БӨЛІМІНІҢ ТЕКСЕРУЛЕР ҚОРЫТЫНДЫСЫ

2025 жылға арналған ҚР ҚМ МҚА бекіткен аудиторлық іс-шаралар тізбесіне сәйкес ағымдағы жылы қаржылық есептілік аудиті бойынша тексерулер аяқталды. Жалпы сомасы 763 051,1 мың теңгеге бұзушылықтар анықталды, оның ішінде қаржылық – 630,5 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік – 762 420,6 мың теңге.

Оның ішінде "Абай облысы бойынша жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы" ММ - де – 716 914,7 мың теңге, оның ішінде қаржылық – 95,6 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік-716 819,1 мың теңге және "Абай облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасы" ММ-де -46 136,4 мың теңге. теңге, оның ішінде қаржылық – 534,9 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік – 45 601,5 мың теңге.

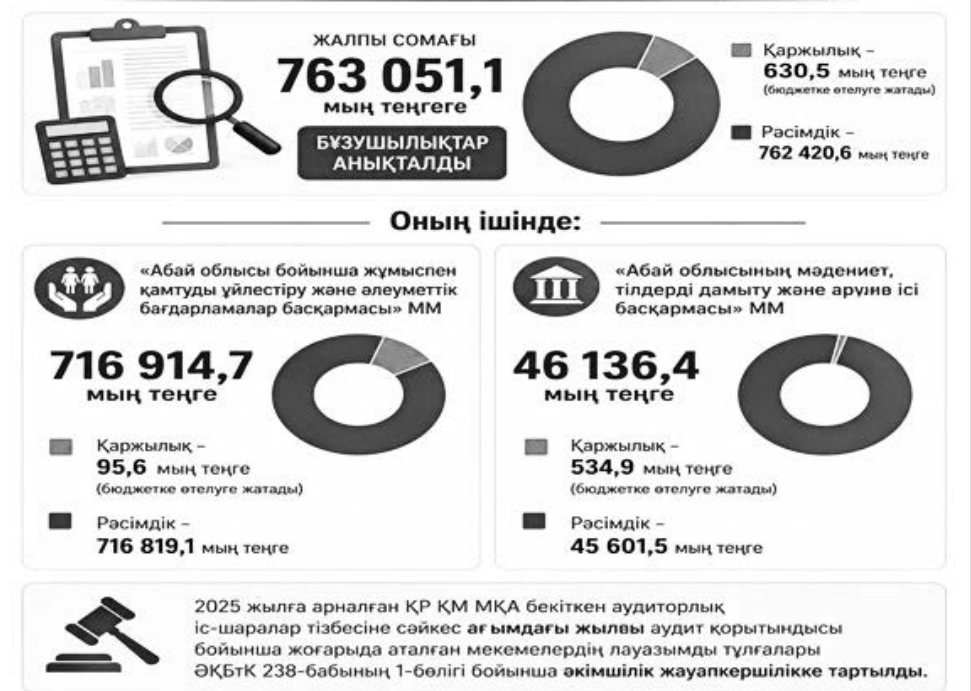
Аудит қорытындысы бойынша жоғарыда аталған мекемелердің лауазымды тұлғалары ӘҚБтК 238-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

ҚР ҚМ МҚА бекіткен аудиторлық іс-шаралар тізбесіне сәйкес 2026 жылға арналған "Абай облысының жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы" ММ, "Абай облысының білім басқармасы" ММ және білім басқармасының ведомстволық бағынысты мекемелерінде қаржылық есептілік аудиті бойынша тексерулер ашылды.

Қаржылық есептілік аудиті бөлімінің басшысы

Д. Сарсембаев

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК АУДИТІ БОЙЫНША ТЕКСЕРУЛЕР АЯҚТАЛДЫ

РЕЗУЛЬТАТЫ ПРОВЕРОК ПО АУДИТУ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ

2025 жылға арналған ҚР ҚМ МҚА бекіткен аудиторлық іс-шаралар тізбесіне сәйкес ағымдағы жылы қаржылық есептілік аудиті бойынша тексерулер аяқталды. Жалпы сомасы 763 051,1 мың теңгеге бұзушылықтар анықталды, оның ішінде қаржылық – 630,5 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік – 762 420,6 мың теңге.

Оның ішінде "Абай облысы бойынша жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы" ММ - де – 716 914,7 мың теңге, оның ішінде қаржылық – 95,6 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік-716 819,1 мың теңге және "Абай облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасы" ММ-де -46 136,4 мың теңге. теңге, оның ішінде қаржылық – 534,9 мың теңге (бюджетке өтелуге жатады), рәсімдік – 45 601,5 мың теңге.

Аудит қорытындысы бойынша жоғарыда аталған мекемелердің лауазымды тұлғалары ӘҚБтК 238-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

ҚР ҚМ МҚА бекіткен аудиторлық іс-шаралар тізбесіне сәйкес 2026 жылға арналған "Абай облысының жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы" ММ, "Абай облысының білім басқармасы" ММ және білім басқармасының ведомстволық бағынысты мекемелерінде қаржылық есептілік аудиті бойынша тексерулер ашылды.

Руководитель отдела аудита финансовой отчетности Сарсембаев Д.

Шағын футбол

Жарыс футбол ережесіне сай өткізіледі. Команда құрамы: 10 адам (алаңда 5 ойыншы). Командалар 2 топқа бөлініп, 10 мин. 2 тайм ойнайды. Командалар 2 топқа бөлініп, әр топтан бірінші орын алған командалар 1-орынды, ал 2-орын алған командалар 3-орынды сарапқа салады.

Өтетін орны: 24 – 25 қыркүйек аралығында Аягөз қаласының футбол алаңдары

Ат жарысы

Аламан бәйге – 20 шақырым

Құнан бәйге – 10 шақырым

Тай бәйге – 5 шақырым

Өтетін орны: 26 қыркүйек Аягөз қаласының атшабары.

VIII. Қаражат шығындары.

Жарысқа қатысушы командалардың жол шығындары, тәуліктік шығындар және жатын орын шығындары жіберуші мекеменің есебінен.

IX. Жеңімпаздарды марапаттау

Жарыс жеңімпаздарымен жүлдегерлері Аягөз ауданы әкімінің мадақтамалары, медальдары, бағалы сыйлықтармен және спартакиада қорытындысы бойынша командалар кубоктармен марапатталады.

Аягөз ауданы әкімінің орынбасары А. Адилжан

Аягөз ауданының мәдениет, тілдерді

дамыту, дене шынықтыру жөне спорт

бөлімінің басшысы Е. Бектенов

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Достық Нижний» ЖШС ҚР Экологиялық кодексінің 96-бабының талаптарына сәйкес 2026 ж. 23 қазанда сағ. 15:00-де мына мекенжай бойынша: ҚР, Абай обл., Аягөз р-ны, Емелтау а/о, Емелтау а., Т. Кобдикова көшесі, 11, Емелтау а/о әкімдігі ғимаратында, «Абай облысының Аягөз ауданында орналасқан Емелтау учаскесін барлау жоспарына ықтимал әсерлер» туралы есеп жобасы бойынша ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдаулар өткізілетінін хабарлайды, жоба 23 блок шегінде орналасқан: L-43-11-(10д-5а-11,12,13,14,16,17,18,19,21,22,23), L-43-11-(10д-5а-24) (ішінара), L-43-11-(10д-5в-1,2,3), L-43-11-(10д-5в-4) (ішінара), L-43-11-(10д-5в-6,7,8,9), L-43-11-(10д-5в-10) (ішінара), L-43-11-(10г-5г-5), L-43-11-(10г-5г-10) (ішінара).

Әсер ету аумағы: Абай обл., Аягөз ауд., Емелтау а/о.

Қоғамдық тыңдауларға Zoom платформасы арқылы да қатысуға болады: сағат 15:00-дегі тыңдауға қосылу сілтемесі:

<https://us04web.zoom.us/j/7783523238?pwd=Fxr8x17zacxfj10Bk6B1JZy7SSSEqN.1&omn=79790924639>; конференция идентифика-торы: 778 352 3238; кіру коды: 123456.

Жобалық құжаттамамен Қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстар жөніндегі ұлттық деректер банкі (ҰДБ) Цифрлық жүйесінде <https://ndbecology.gov.kz/> танысуға болады. Барлық ескертулер мен/немесе ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін кемінде 3 жұмыс күні бұрын Қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстар жөніндегі ұлттық деректер банкі (ҰДБ) Цифрлық жүйесі арқылы және uprirp.abay@akimatabai.gov.kz эл. поштаға жолдануы қажет.

Егер төтенше жағдай және (немесе) шектеу шаралары, оның ішінде карантин, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар енгізілген жағдайда, қоғамдық тыңдаулар онлайн-режимде өткізіледі. Белсенді сілтеме Қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстар жөніндегі ұлттық деректер банкі (ҰДБ) Цифрлық жүйесінде және МҚА-ның ресми сайтына орналастырылады: <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat?lang=ru>.

Қосымша ақпаратты tengriestate@mail.ru эл. поштасыарқылы алуға болады.

Материалдарды әзірлеуші: «Tengri Engineering» ЖШС, БСН 130440024919, ҚР, 050063, Алматы қ., Әуезов р-ны, Жандосов көшесі, 98 үй.

Белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы: «Достық Нижний» ЖШС, БСН 250140027055, ҚР, Алматы обл., Іле р-ны, Асқар Тоқпанов а/о, Асқар Тоқпанов а., Бережинский Алексей Федорович көшесі, 38А ғимарат.

Учаскелің географиялық координаттары және әсер ету аумағының географиялық координаттары бұрыштық нүктелер бойынша (солтүстік ендік / шығыс бойлық):

1. 47°48'00" / 77°10'00"
2. 47°48'00" / 77°14'00"
3. 47°44'00" / 77°14'00"
4. 47°44'00" / 77°15'00"
5. 47°43'00" / 77°15'00"
6. 47°43'00" / 77°09'00"
7. 47°45'00" / 77°09'00"
8. 47°45'00" / 77°10'00"

Қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін жеке куәлікті өзіңізбен бірге алып келуіңіз қажет.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТОО «Достық Нижний» в соответствии с требованиями статьи 96 Экологического кодекса РК сообщает, что в 15:00 ч. 23 октября 2026 г. по адресу: РК, Абайская обл., Аягөзский р-н, Емелтауский с.о., с. Емелтау, ул. Т. Кобдикова, 11, в здании акимата Емелтауского с.о., состоятся общественные слушания в форме открытого собрания по проекту: «Отчет о возможных воздействиях к Плану разведки участка Емелтауский, расположенного в Аягөзском районе Абайской области, в пределах 23 блоков: L-43-11-(10д-5а-11,12,13,14,16,17,18,19,21,22,23), L-43-11-(10д-5а-24) (частично), L-43-11-(10д-5в-1,2,3), L-43-11-(10д-5в-4) (частично), L-43-11-(10д-5в-6,7,8,9), L-43-11-(10д-5в-10) (частично), L-43-11-(10г-5г-5), L-43-11-(10г-5г-10) (частично)».

Территория воздействия: Абайская обл., Аягөзский р-н, Емелтауский с.о.

Принять участие в общественных слушаниях можно также посредством платформы Zoom: для слушаний в 15:00 ч. - ссылка:

<https://us04web.zoom.us/j/7783523238?pwd=Fxr8x17zacxfj10Bk6B1JZy7SSSEqN.1&omn=79790924639>; идентификатор конференции: 778 352 3238; код доступа: 123456.

С пакетом проектной документации можно ознакомиться в Цифровой системе «Национальный банк данных о состоянии окружающей среды и природных ресурсов (НБД СОС и ПР)» <https://ndbecology.gov.kz/>.

Все замечания и/или предложения принимаются в срок не позднее 3 рабочих дней до даты проведения общественных слушаний посредством Цифровой системы «Национальный банк данных о состоянии окружающей среды и природных ресурсов (НБД СОС и ПР)» <https://ndbecology.gov.kz/>, а также на эл. адрес: uprirp.abay@akimatabai.gov.kz.

В случае введения чрезвычайного положения и (или) ограничительных мероприятий, в том числе карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера, общественные слушания проводятся в онлайн-режиме. Активная ссылка будет размещена в Цифровой системе «Национальный банк данных о состоянии окружающей среды и природных ресурсов (НБД СОС и ПР)» и на сайте МНО: <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat?lang=ru>.

Дополнительную информацию можно получить по эл. адресу: tengriestate@mail.ru.

Разработчик материалов: ТОО «Tengri Engineering», БИН 130440024919, РК, 050063, г. Алматы, Ауэзовский р-н, ул. Жандосова, д. 98.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «Достық Нижний», БИН 250140027055, РК, Алматинская обл., Илийский р-н, Асқар Токпановский с.о., с. Асқар Токпанов, ул. Бережинский Алексей Федорович, здание № 38А.

Географические координаты участка и географические координаты территории воздействия по угловым точкам (Северная широта / Восточная долгота):

1. 47°48'00" / 77°10'00"
2. 47°48'00" / 77°14'00"
3. 47°44'00" / 77°14'00"
4. 47°44'00" / 77°15'00"
5. 47°43'00" / 77°15'00"
6. 47°43'00" / 77°09'00"
7. 47°45'00" / 77°09'00"
8. 47°45'00" / 77°10'00"

Для регистрации участия в общественных слушаниях при себе иметь удостоверение личности.

**Аягөз ауданының аумақтық сайлау комиссиясының
Ақшәулі ауылдық округі әкіміне кандидаттарды
ТІРКЕУ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТЫ
(сайлау 2026 жылы 27 қыркүйек)**

2026 жылғы 5 қыркүйек сағат 18.00-дегі жағдай бойынша

№ п/п	Аты, әкесінің аты, тегі	Туған жылы	Атқаратын лауазымы, жұмыс орны мен тұрғылықты жері	кім ұсынды немесе өзін-өзі ұсыну
1.	Аманов Жандос Ильясович	1987	Аягөз аудандық жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің басшысы, Аягөз қаласы	Өзін-өзі ұсыну
2.	Сағындықов Нұрлан	1993	Аягөз ауданы әкімінің аппараты, ұйымдастыру бақылау жұмыстары және құжаттармен қамтамасыз ету бөлімінің басшысы, Аягөз қаласы	Өзін-өзі ұсыну
3.	Тортаев Жанибек Нурлыбекович	1986	Әкім, «Ақшәулі ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ, Ақшәулі ауылы	Өзін-өзі ұсыну

“Аягөз жаңалықтары” аудандық газеті” ЖШС	Директор - Бас редактор. Е.Дайырбаев	Газеттегі авторлық пікірлер редакциянікімен сәйкес келмеуі мүмкін	 e-mail: ayagoz.zhanalyktary@gmail.com	Телефондар: Жауапты хатшы: 3-22-01 Тел/WhatsApp 87018528808, 87782579707	Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі. Ақпарат Комитеті 2021 жылы 4 ақпанда берген тіркеу куәлік № KZ44VPY00032023 Газет аптасына 1 рет шығады А3 форматына (420x297 мм) теңестірілген 3 баспа табақ	Газет “Дом Печати” ЖШС баспаханасында басылды. 070002, Павлодар қ., Астана көшесі 143 Таралымы 1 257 дана. Тапсырыс № 1120
	Мекен-жайымыз: Аягөз қаласы, Х.Дүйсенов, 104.					